

Một ngày bình thường của một người phi thường

4h45' sáng: Tiếng chuông báo thức reo vang. Ngay sau đó là tiếng người ngồi dậy, sột soạt gấp chăn, và tiếng xô dép đi lộp cộp trong nhà. Có một bóng đen nhón chân đi qua chỗ tôi đang ngủ và tiến vào bếp, múc cơm nguội vào một cái bát, mở nồi cà bung nấu từ tối qua, xúc hai thìa, và cẩn thận đặt vào lò vi sóng quay. Rồi bóng người ấy cầm bát cơm trở về phòng ăn và xách túi ra khỏi nhà khi đồng hồ điểm 5h20' sáng. Người phụ nữ ấy là cô của tôi.

Cô tôi đang làm công nhân cho một xưởng giặt là ở Landshut, cách thành phố München 70 km về phía Đông Bắc. Người Việt ở đây gọi đó là "làm hãng", để phân biệt với "làm quán"- mở quán ăn nhỏ (imbiss) hoặc cửa hàng ăn (restaurant). Đó là hai công việc mà người Việt tại Đức làm chủ yếu. Mùa hè năm 2016, tôi xin đi làm thêm 6 tuần tại xưởng giặt là của cô nên hơn ai hết, tôi hiểu rõ làm việc trong một nhà máy tư bản là như thế nào.

5h50 sáng: Tại xưởng làm, công nhân sẽ quẹt thẻ để tính giờ. Đây là quy định bắt buộc để đúng 6 giờ sáng, không sai một phút, công nhân phải bắt tay vào trải những chiếc khăn đầu tiên lên máy. Công việc trải khăn không có gì khó khăn cả, nhưng đứng nguyên một chỗ, làm đúng một công việc, liên tục trong 8 tiếng đồng hồ, thì cũng không phải dễ mà quen được ngay. Làm khoảng 4 tiếng thì được nghỉ 30 phút ăn trưa. Nghe thì nhiều, mà lần nào tôi cũng phải cố ăn cho nhanh mới kịp, vì còn phải tính thời gian lên cất đồ, quay trở lại, và bấm thẻ cho đúng giờ nữa. Tôi là sinh viên, làm việc tính theo giờ nên được thanh thoi hơn một chút; còn những công nhân chính thức, hầu hết là người nhập cư từ Romania, Séc, Thổ Nhĩ Kỳ, còn phải tập trung và ganh đua nhau làm vì lương của họ tính theo sản phẩm. Chốc chốc, những đốc công (Vorarbeiter) lại chạy ra và liên tục gằn giọng "Nhanh lên! Nhanh nữa lên!!!" ("Schneller! Schneller!!!"). Có một lần, máy đột nhiên bị hỏng, trong lúc chờ thợ sửa, tôi tranh thủ đứng dựa vào tường nghỉ mệt, chưa được một phút, thì bị đốc công phát hiện, bà ta mắng tôi xối xả và bắt tôi đứng rửa ga gối hoặc đi phân loại khăn để chờ máy sửa xong trải cho nhanh. Nói tóm lại, làm cho tư bản thì nghỉ một phút cũng không được.

Tôi nhớ ngày đầu tiên đi làm về, tôi nằm vật ra ghế salon thờ, ngón tay thì bất động vì quá mỏi. Những ngày sau đó, tôi còn bị đau dạ dày vì ăn quá nhanh và uống nước lạnh. Tôi thấy nản vô cùng. Vậy mà cô tôi làm công việc đó liên tục trong suốt 7 năm qua. Tôi chợt quay sang cô và hỏi "Sao cô vẫn đi làm cho vất vả? Sao cô không ăn trợ cấp xã hội có phải nhàn hơn không?". Cô tôi vội giải thích ngay không do dự "Cô còn sức khỏe, cô sẽ còn đi làm. Bên này họ yêu lao động lắm, họ không thích là người ăn bám xã hội, không tự do chút nào. Mình cũng phải hoà nhập vào xã hội này chứ".

2h50' chiều: Công nhân lại quẹt thẻ ra về. Đi sớm 10 phút thì được về sớm 10 phút, tư bản cũng không ăn gian của ai cái gì. Cô tôi lại tắt tưới lái xe đi chợ rồi về đón tôi và em út vào thăm Minh, con gái thứ hai của cô, đang ở bệnh viện. Minh đã ba lần phải đi cấp cứu vì khó thở, bệnh viện vẫn chưa rõ nguyên nhân vì sao nên họ giữ em ở lại viện theo dõi trong nhiều ngày. Em tôi trông không mệt mỏi lắm, hồn nhiên kể chuyện, bằng giọng tiếng Việt rất sôi "Hôm nay, con bị lên cơn khó thở bốn lần vào buổi sáng và trưa, buổi chiều chưa thấy bị. Bệnh viện hỏi số

điện thoại của người nhà, con cho họ số của mẹ, nhưng bảo mẹ đang đi làm sẽ không nghe được điện thoại. Rồi họ hỏi bố đâu...”

Sang Đông Đức từ cuối những năm 80, nhưng cũng giống nhiều người Việt Nam lúc ấy, cô tôi cũng chuyển sang Tây Đức khi cổng thành Berlin mở. Cuộc hôn nhân với một người đàn ông Sài Gòn đã từng là một chương đẹp trong cuốn sách cuộc đời của cô tôi. Tôi có dịp ghé thăm ngôi nhà cũ của gia đình cô tại thị trấn Gangkofen: Một ngôi nhà to, rộng, có hai cái gara ô tô, và một mảnh vườn đằng sau với cái nhà kính mà chú tôi xây riêng cho cô để trồng rau. Chú là công nhân lành nghề của nhà máy ô tô lớn nhất vùng Bayern, đi làm về chú nhận sửa thêm xe nữa nên cuộc sống rất dư dả, cô tôi chỉ việc ở nhà nội trợ, trồng rau, đưa đón các con đi học và dạy con tiếng Việt. Cuộc sống cô chú tôi đã từng là khuôn mẫu, là niềm ước ao của nhiều vợ chồng người Việt lúc bấy giờ.

Nhưng chẳng ai biết được chữ ngờ. Cô chú tôi chia tay. Cô tôi, cùng 3 đứa con, lên tàu xuống Landshut, tìm nhà. Trong những ngày tháng gian khó đầu tiên, cô và các em tôi phải ở tạm trong trung tâm bảo vệ phụ nữ (Frauenhaus). Cô tôi từng kể cô phải đi lục đồ cũ tìm quần áo cho các em, và ăn đồ người ta viện trợ. Khi tìm được nhà xã hội, cô làm đơn xin việc ngay để có thu nhập ổn định nuôi con. Cô kể trong những ngày đầu làm ở xưởng giặt là, có những lúc cô mệt mỏi và buồn bã đến không dựng được người dậy, cô vẫn phải gạt nước mắt đi mà tiếp tục, nhất quyết không buông tay. Cô tôi phải bắt đầu lại từ con số không. Từ một người nội trợ chỉ biết đường từ nhà đến siêu thị và trường học của con, cô bắt đầu học lái xe ô tô. Từ một người không giao du với ai ngoài chồng và cộng đồng người Việt, cô học tiếng Đức để sử dụng hàng ngày ở chỗ làm. Thêm vào đó, cô tập khai hồ sơ thuế, rửa xe, lắp tủ, sửa đường ống nước, thay xăm cho xe đạp của con trai- những việc mà người đàn ông có thể chia sẻ được phần nào.

5h30 chiều: Cô, em út, và tôi, từ bệnh viện trở về nhà. Tôi bắt tay vào nấu cơm canh, cô tôi, dù mệt, vẫn tranh thủ làm một món mặn thật nhanh. Đúng 6h chiều, cô tôi sang nhà bên cạnh để trông bà hàng xóm bị tật nguyền- việc làm thêm thường xuyên của cô. Để có tiền gửi về Việt Nam quyên góp làm từ thiện, cô tôi rất chịu khó nhận việc làm thêm. Khi rảnh rỗi, cô hay gói nem chua và bánh chưng để bán cho người Việt ở Landshut. Mỗi khi có người đặt lịch, cô lại đi cắt tóc hay bấm huyết cho khách hàng hoặc đồng nghiệp cùng làm ở xưởng giặt là. Biết cô khéo léo và có một chút kiến thức y khoa, người giúp việc người Romania ở nhà đối diện hay nhờ cô tôi trông hộ bà bệnh nhân ở đó, tất nhiên là cô tôi nhận lời. Khi thì 2 tiếng, khi thì 3 tiếng, không vất vả nhưng quỹ thời gian nghỉ ngơi của cô tôi trở nên eo hẹp vô cùng.

9h tối: “Hôm nay bà ấy bảo chỉ trông 3 tiếng thôi”, cô tôi mở cửa bước vào nhà, khuôn mặt cô đã thắm mệt, nhưng cô vẫn cười rất tươi. Cô nhanh nhẹn ra bếp xúc một bát cơm để ăn, không quên chuẩn bị đồ ăn cho ngày hôm sau.

9h30 tối: Tôi giục cô đi ngủ sớm, nhưng cô vẫn để đèn sáng để viết nốt lời cho một ca khúc về biển đảo.

- “Cô rất tâm đắc bài hát này, cô thấy ở nhà toàn bài cổ động hào hùng, bài của cô theo kiểu da diết. Cháu nghe thử xem có được không nhé?

“Ơi biển khơi... Hoàng Sa ời Trường Sa

Lũ giặc Tàu tràn đến
Nhân dân ta đổ máu

....

Hãy giành lại hải đảo quê hương
Hãy giành lại hoà bình trên Thái Bình Dương
Để biển Đông mãi mãi hiền hoà"

- "Cháu thấy cũng hay đấy. Cô có gửi về nhà không cháu tìm địa chỉ cho?"

- "Áy, không không. Cô không thích gửi về để nhiều người biết đến đâu. Cô chỉ làm cho vui thôi mà".

"Làm cho vui" của cô tôi là tuyển tập 6 bài hát, 4 bài thơ, một vài đoạn châu văn, và rất nhiều bức tranh tự vẽ về nhiều chủ đề phong phú: Quê hương, biển đảo, đạo Phật. Kho nhà của chúng tôi chứa đầy quần áo đi biểu diễn, và những phụ kiện cô sưu tầm từ Việt Nam hay thậm chí tự làm. Cô đau đầu một ước nguyện xây một ngôi nhà văn hoá Việt Nam, không chỉ cho người Đức xem, mà còn cho thế hệ Việt Kiều kế tiếp được biết về văn hoá mình. Tôi không giấu diếm nói là ước mơ xa vời quá cô ạ, cô nhoen miệng cười và cũng rất thẳng thắn: "Cô chỉ thiếu mỗi tiền thôi chứ không có gì là cô không làm được cả".

10h30 tối: Sau khi thu xong bài hát và gửi cho những người bạn, cô yên tâm ngồi thiền vài phút và đi ngủ. Tôi nghe tiếng cô thở đều chỉ sau vài phút ngả lưng. Tôi lại nghĩ ngợi...

Sống ở Đức được gần hai năm, tôi biết những người Việt Nam thế hệ đầu tiên ở đây, cũng giống như cô của tôi, không mấy ai là sung sướng trọn vẹn cả. Được chứng kiến cuộc sống của họ hàng ngày, tôi mới thấy thấy xúc động và cảm phục đến tận đáy lòng mình. Dù có vất vả mưu sinh nường nào, họ vẫn cứ lạc quan tin rằng mình còn sung sướng và như vậy là cần phải tiếp tục giúp đỡ người khác.

Tôi thấy cô tôi, như bao người phụ nữ khác, thật là phi thường quá!

Landshut, ngày 20/04/2017.

Trịnh Tuấn Ngọc.